

Fossiele brandstoffen

SCOPE

Onder fossiele brandstoffen worden aardolie, aardgas en steenkool en hun eindproducten na raffinage (bv benzine en stookolie) verstaan.

Relevante CPV-codes: 091XXXX-X / 652XXXX-X / 092XXXX-X

RISICO'S

Fossiele brandstoffen worden vaak gezien als de antipode van duurzaamheid. Bij de opmaak van een duurzame publieke aankoopstrategie is de primaire doelstelling dan ook vaak om de aankoop van fossiele brandstoffen zo veel als mogelijk te beperken, eerder dan (ook) in te zetten op de verduurzaming van de aankoopstrategie zelf. Dit is onterecht. Ten eerste is het niet realistisch om te verwachten dat het gebruik van fossiele brandstoffen in de publieke sector op korte of zelfs op middellange termijn volledig uitgefaseerd kan worden. Bovendien kunnen er doorheen de toeleveringsketen van fossiele brandstoffen acute risico's ontstaan voor zowel het milieu als voor de mensenrechten die onze aandacht vereisen.

MENSENRECHTEN: MIDDELHOOG RISICO

Bij de winning van fossiele brandstoffen doen zich significante veiligheids- en gezondheidsrisico's voor, zowel voor werknemers als omwonenden. Dit omvat risico's zoals branden, explosies en milieuschade door bodem-, lucht- en waterverontreiniging. Een specifiek voorbeeld is het affakkelen van gas, dat gezondheidsrisico's voor nabijgelegen gemeenschappen kan opleveren door de uitstoot van chemische stoffen zoals benzeen, koolmonoxide, stikstofoxiden, fijne stofdeeltjes, zware metalen en zwarte koolstof. De verstoring van ecosystemen die veroorzaakt wordt door olie- en gaswinning hebben vaak ook een verregaande impact op omliggende gemeenschappen, en op landbouw en visserij. De (winsten van) oliewinning zijn vaak een bron van regionale conflicten, waarbij burgers de grootste slachtoffers zijn. Hoewel de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) aangeeft dat werkomstandigheden, zoals werkuren en verloning, relatief beter zijn in de olie- en gasindustrie vergeleken met andere sectoren, zijn er nog steeds verbeteringen nodig. Domeinen zoals gendergelijkheid, rechten van arbeidsmigranten, veiligheid en gezondheid, en fundamentele arbeidsrechten vereisen aandacht. Bovendien kan het mentale welzijn van werknemers onder druk staan, aangezien zij vaak lange perioden ver van huis moeten werken onder hoge druk.

MILIEU: ZEER HOOG RISICO

Hoewel de verbranding van fossiele brandstoffen de belangrijkste oorzaak zijn voor de wereldwijde klimaatverandering, is het belangrijk om bij het inschatten van milieurisico's de ganse productieketen in beschouwing te nemen. Ook de ontginning, verwerking, en het transport van fossiele brandstoffen kunnen namelijk significante negatieve gevolgen hebben voor het milieu. Olie- en gaswinning zijn verantwoordelijk voor zowat vijftien procent van de globale uitstoot van broeikasgassen. Zowel onshore als offshore operaties kunnen ook een verregaande negatieve impact hebben voor de waterkwaliteit, bodemkwaliteit (bv. door oil spills), luchtkwaliteit (bv. door emissies van zwaveldioxide bij het affakkelen van gas), en biodiversiteit. Ook het transport van fossiele brandstoffen is een significante bron van emissies, bijvoorbeeld door het gebruik van grote olietankers, maar ook door lekkages aan pijpleidingen.

MARKTMATURITEIT

CIRCULARITEIT: NIET VAN TOEPASSING

Het hergebruik of stockage van de verbrandingsproducten van fossiele brandstoffen (ref. geo-engineering) is (op dit moment) nog onvoldoende commercieel inzetbaar. De enige actueel haalbare optie is om het gebruik van fossiele brandstoffen zo veel mogelijk terug te dringen (refuse), en over te stappen op hernieuwbare energie.

SOCIALE ECONOMIE: ONBESTAAND

Het aanbod voor fossiele brandstoffen vanuit de sociale economie is in België onbestaand.

DUURZAME TOELEVERINGSKETENS: MIDDELHOOG

Hoewel fossiele brandstoffen dus per definitie geen duurzaam product zijn, hebben ook olie- en gasbedrijven een duidelijke verantwoordelijkheid om risico's op het vlak van milieu en mensenrechten zoveel als mogelijk te beperken bij de winning en transport. Volgens het [Internationaal Energieagentschap](#) dient de industrie haar eigen uitstoot terug te dringen, met name door in te zetten op (1) het beperken van de methaanuitstoot (met name door lekkages), (2) het vermijden van onnodig affakkelen, en (3) de elektrificatie van ontginning en transport. Naast decarbonisatie dienen olie- en gasbedrijven een beleid en acties te ontwikkelen ten aanzien van andere milieurisico's. Daarnaast dienen olie- en gasbedrijven (net als bedrijven in andere sectoren) een beleid te ontwikkelen op het vlak van mensenrechten:

Analyses tonen aan dat de olie- en gasindustrie, onder druk van het middenveld, de wetgever, en (met name) investeerders, toenemende aandacht besteedt aan duurzaamheidsrisico's.

- Zeker **grotere bedrijven** beschikken in toenemende mate over een [beleid inzake milieu en mensenrechten](#).
- Daarnaast bestaan er ook een aantal initiatieven waarbij **bedrijven gezamenlijk** aan de slag gaan met duurzaamheidsuitdagingen, zoals het '[Oil and Gas Methane Partnership](#)'. Dit is echter niet het geval voor alle bedrijven, en er blijven belangrijke onderlinge verschillen bestaan.
- Op sectorniveau heeft de **International Association of Oil & Gas Producers (IPIECA)** de voorbije jaren een beleidskader uitgewerkt voor de [duurzaamheidsmeting- en rapportage](#), en op het vlak van [human rights due diligence](#).

VERDUURZAMING VAN HET AANKOOPBELEID

Er wordt in deze fiche uitdrukkelijk benadrukt dat het meer maatschappelijk verantwoord aankopen van fossiele brandstoffen vedere inspanningen tot het verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen in andere aankoopdomeinen (bijvoorbeeld vergroening van gebouwen of wagenpark) niet in de weg mag staan. De (gedeeltelijke) verduurzaming van de publieke aankoop van fossiele brandstoffen is dan ook geen eenvoudige opdracht, gegeven het inherent vervuilende karakter van fossiele brandstoffen. Toch kan aan de hand van een aantal eenvoudige criteria en clausules getracht worden om de markt te duwen richting meer verantwoorde bedrijfsvoering. In tegenstelling tot andere productcategorieën, zal de focus hierbij in de eerste plaats liggen op het beschikken over een beleid en processen om met productrisico's aan de slag te gaan, eerder dan op productspecifieke criteria. De voorbeelden hieronder omvatten zowel sociale-, als milieu- en klimaatcriteria. Een meer uitgebreide lijst van mogelijke indicatoren, criteria, en beleidskaders kunnen afgeleid worden uit de publicaties van **IPIECA**, meer bepaald voor [duurzaamheidsmeting- en rapportage](#), en op het vlak van [human rights due diligence](#).

GUNNINGSCRITERIA

Analyse van ketenrisico's

De inschrijver kan aantonen dat hij de voornaamste risico's voor negatieve gevolgen op het vlak van milieu en/of mensenrechten doorheen de toeleveringsketen van de aan te leveren producten in kaart heeft gebracht. De inschrijver levert een kort (max 2 pagina's) schriftelijk verslag aan, waarin naast klimaatverandering ten minste twee andere risico's aan bod komen. Desgewenst kan hierbij verwezen worden naar bestaande rapportering, bijvoorbeeld op de bedrijfswebsite of in het duurzaamheidsverslag.

Aanpak van ketenrisico's

De inschrijver kan aantonen dat reeds één of meerder acties ondernomen worden om risico's op het vlak van milieu en/of mensenrechten in de toeleveringsketen van de aan te leveren goederen te beperken. Bijkomende punten kunnen worden toegekend indien de inschrijver kan aantonen dat bij deze acties wordt samengewerkt met relevante externe stakeholders. Mogelijke bewijsmiddelen zijn deelname van een relevant sector- of multi-stakeholderinitiatief (bv UN Global Compact, Oil and Gas Methane Partnership), of bewijs van bilaterale of multilaterale engagementen met externe stakeholders (bv. rapporten, communicatie, auditresultaten).

Strategie voor emissiereductie

De inschrijver beschikt over een strategie om de uitstoot van broeikasgassen doorheen de ganse toeleveringsketen (scope 1, 2 én 3) in kaart te brengen én te beperken over een concrete tijdshorizon. In dit plan worden realistische en meetbare doelen gesteld, en wordt duidelijk gemaakt hoe deze doelen bereikt zullen worden. Bij de beoordeling van de inschrijvingen zal gelet worden op de haalbaarheid en effectiviteit van de voorgestelde maatregelen.

UITVOERINGSVOORWAARDEN

Analyse van ketenrisico's

Indien de opdrachtnemer op het moment van gunning nog geen analyse heeft uitgevoerd van belangrijke (potentiële) negatieve gevolgen voor het milieu en de mensenrechten in de toeleveringsketen van de aan te leveren producten, zal hij ten laatste 6 maanden na de gunning zulk een analyse aanleveren. Deze analyse omvat een kort (max 2 pagina's) schriftelijk verslag, waarin naast klimaatverandering ten minste twee andere risico's aan bod komen. Desgewenst kan hierbij verwezen worden naar bestaande rapportering, bijvoorbeeld op de bedrijfswebsite of in het duurzaamheidsverslag.

Aanpak van ketenrisico's

Indien de opdrachtnemer op het moment van gunning nog geen acties onderneemt worden om risico's op het vlak van milieu en/of mensenrechten in de toeleveringsketen van de aan te leveren producten te beperken, dient ten laatste 6 maanden na gunning een plan van aanpak aangeleverd te worden waarin ten minste drie acties besproken worden. Bij het formuleren van deze acties dient de voorkeur gegeven te worden aan samenwerking met relevante externe stakeholders, al dan niet via deelname aan relevante sector- of multi-stakeholderinitiatieven (bv UN Global Compact, Oil and Gas Methane Partnership).

Strategie voor emissiereductie

Indien de opdrachtnemer op het moment van inschrijving nog niet beschikt over een strategie om de uitstoot van broeikasgassen doorheen de ganse toeleveringsketen (scope 1, 2 én 3) in kaart te brengen én te beperken, zal hij ten laatste 6 maanden na gunning zulk een plan aanleveren. In dit plan worden realistische en meetbare doelen gesteld, en wordt duidelijk gemaakt hoe deze doelen bereikt zullen worden. Bij de beoordeling van de inschrijvingen zal gelet worden op de haalbaarheid en effectiviteit van de voorgestelde maatregelen.

TUSSENTIJDSE RAPPORTERING EN KPI'S

De aanbestedende overheid benadrukt dat de in de offerte vermelde inspanningen m.b.t. milieu en sociale aspecten inspanningen zal vragen van de inschrijver, maar tevens de inschrijver in een economisch voordeel zal plaatsen t.a.v. andere inschrijvers. Deze in de offerte vermelde inspanningen dienen ook in de praktijk omgezet te worden tijdens de uitvoering van de opdracht. De inschrijver zal zich daarom bereid verklaren om alle onderstaande kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) gebaseerd op milieu en sociale aspecten [verder te omschrijven] jaarlijks met de aanbestedende overheid te bespreken en zo nodig te voorzien van correctieve actie.

Voorbeelden:

Het aanleveren van:

- een analyse van ketenrisico's
- een aanpak van ketenrisico's

een strategie voor emissiereductie.

